

Kerhoon tarkastuksesta, jonka
Pohjois-Pohjanmaan Museon voi-
taji maisteri Otto Sarasuo suu-
ritti 5-6/4 1950 Uhtajärvellä
Niskun kylässä kourubalton löy-
töpaikalla ja lapinkanta-alueel-
la muinaistieteellisen Toimikun-
nan määräyksestä, päivätty
26. 4. 50.

Paiikka on 5 km laaksoon Uhtajärven kirkosta (yleis-
kirkon muk) joen pohjoispuolella.
Liitteenä: 3 vsk. puittevat ja 2 karttapanshia.
Doinc: P.P.M. 4483: 3

Rehtori Vilho Jautmäsén (Uhtajärven
kunnallisesta keskeikoulusta) kirjoitettua
24.4. muinaistieteelliselle Toimikunnalle
että Uhtajärven pohjoispuolella on eräs lapin-
kanta" joutunut tiedon jalkoktiin ja siitä
on löytynyt hienä ja kourubalton ja monia
muuta arduilla olevia, keuhaja "urkaa
tietys ja rakennustoininta, suoritti allekir-
joittanut toimikunnan pyynnosta ja Poh-
jois-Pohjanmaan Museoyhdistyksen suos-
tumuksella paikalla tarkastuksen.

Oppainani toimivat rehtori Jautmäsén
non ja työmaan vastaava mestari raken-

muonestari Kalle Kautto sekä apulaiskone-
johtaja Vilho Miettunen (os. U-i, Miett-
tula). Kuoppa on si jo häirretty, van-
rakivien osa kuoppaa si jäänyt sien-
leikkauksen ajiin (Karta I:a).
Siinä si jonkun verran hiilensivuja ja
sorakivien alla liettyä nollaa 40 cm
syvyyteen asti.

U. Miettusen kertoman mukaan
"lapinkanta" si ollut 4 m lapimital-
taan ja sen keskellä kuoppateossa si
ollut 40 cm syvästä 40 cm lapimitanien
tasaiselta kivi / jota minulle näytettiin /
ja sen ympärillä kuin istuimena,
2,2 m:n päässä toisistaan 4 pienempää
kiveä. Keskuskiven päällä si ollut hi-
viä ja 25-30 cm palomaa / jota si
jätetty nähtäväksi /. Kourutaltoa si
ollut noin kiven vierestä 40 cm syvä-
stä.

Kuoppa satoi matalalla metsäke-
kantaalla loivasti etelään viittäkalla
maalla 300 m. Uloskosta. Itäpuolella
si vesiperäinen rotkolma, oioitunut
purouma. Oymiesten kertoman mu-
kaan si lähiöllä ollut toinenkin

lapiin kanta ja länneimpiä kantaan
 kaidasta mita' si myös kasvinyt tie
 työssä pari kappaleita. 10-kunta mita'
 si joutunut työn jälkeksiin viala'
 länneimpiä n. 400 m leveän okeurosto-
 suon takana Uvajärven kohdalla.
 Draa'ista si säästetty puolet nähta'
 väkseeni ja kolmesta patti viala' 1000-
 kuopassa olevan poljin ^{olemaan} maatyössä.

Kahda poikkeuksellisen isoa kuoppaa
 ja yhta' tavallista sin opaiteni su-
 oisella arustuksella tilaisuudessa
 lähemmin tarkastelemaan. Ne olivat
 olivat Niemelän maalla. Toinen si
 suurin näkemistäni kuopista, läviala'
 kantaan reunaa virtaavaa Mauckerin-
 ajaa. (Vlk. I, prop. II:c). Se si
 1,2 m syvä, 8 m ja kaivettaessa
 keskuoksa tuli 70 cm syvältä (sio
 1.90 lankaan juunnasta) n. 5 cm vah-
 va hiili- ja volimaakerros. Kertyvä
 vesi edii toleamasta volimaan alaa-
 jaa.

Toinen iso kuoppa si edellisestä
 70 m pohjoiseen, sorakuopan reunaan
 säästetty puolitaa. Se si jyrkänki

seinämäinen, metria myö (olk. 2 prof. II b),
 ja pohjalla notkua oli kuin pystyosuus,
 raan pään tai juuren peiksen muo-
 dostumusta jatkuen pohjaveden alapuo-
 lelle.

Tavallinen lapintauti myös halkaisi-
 sin (prof. II d) ja nokea havaittiin
 ulottuen 1.3 m syvälle kärkeen ta-
 sa. Sora oli kabitteja, mutta niiden
 siamusta ei ainakaan näin vähällä
 karsimisella ollut kuopan kotoa mah-
 dollisesti jäätellä?

Samaan tapaan hiilenpaloja ja no-
 kea oli muinaisten näkemissani kuopan-
 pohjissa ja oli ollut työmiesten kertoman
 mukaan aikabonniin päivityksiäkin.
 Peruskymmentä muuta kuoppaa ^{oli} lisäksi
 lapinalla tarkastettu ja tuloo oli kai-
 kissa sama. Pintanotkia lukuunottamatta
 tuli viimeistään nimensä lapin piston sy-
 vyydestä melkoisesti hiilenpaloja ja no-
 kea. Jarmoja tulonpidon jälkeä tai lie-
 äkiriä ensin olostettua lukuunottamatta
 oli tavattu näin väisöä Väänikaosta työ-
 maalle rievän tien vieressä ollesta tuo-
 pusta. Se oli pitkäomaisen, tullea olleita

kuiva oli runsaasti ja kuituunytta kuitta-
kin kivien alla.

Oppaiterä arion mukaan tältä ^{uta-} ~~so-~~
kalojen alueella lapinkautaja oli 100-kun-
ta. Väänikasta löytopaikalle mita oli
10-30 m päässä suoperäisen maan laidasta
kankaalla hajerivina 5-20 m päässä torssis-
taan. Pietyön polyjoispuolellekin rivia jat-
kui ainakin 100 m, jolla matkalla oli 32
kuoppaa. Poikkeuksellisen runsaasti mita
oli mainitulla maakerinajan osumalla
kankaan kärjessä jopa vieri vieressäkin
Useita kivien oli myös kookon äärel-
tä Väänikän talon lähienoilla. Kaik-
ki kuopat olivat murettuneita, yleensä
40-60 cm syviä, 4-8 m läpimittaisia
ja pyöreitä.

Tarkempi kartointus ja lähtö-
muksel selvitettiin tulevaisuudessa
kuoppien tarkoitukseen. Asumin kuopilla
ne eivät sumu, tulonpidon merkkejä
missä on vain poikkeuksellisesti, pilla
piili ja noki selityy hyvin metsäpalo
muistoina. Neuvostonoma korkeus on
merestä 85-85,5 m, joten se ei ainakaan
merenlanta ole ollut kuin aivan varhais-

simulla kivistä. Kaksi tulkittua suur-
 ta kuoppaa ovat ilmeisesti pyyntikuoppia
 ja sama tarkoitus on saattanut olla muil-
 lakin. Hiiliäkin niissä on yleensä 1-1,3 m
 syvällä ja voi olettaa kuoppien vyöryneen
 osaksi kumpaan jo ennen oletettua mel-
 oajaltoa. Riista tikkunee myös juuri niistä
 maista, joilla kuopat sijaitsevat, ravailee
~~on~~ pitkin retien suon reunoja yli,
 kulkua eteen ja toimia erityise-
 si kankaan päissä. Tarkastuksen aike-
 utaanut työ, kourutaltoa on mahdol-
 lisesti sekundaarinen, Järvenkärnän
 muurilojtoiselta alueelta kulkutunnus.

Kuvattuun laajuisia lapin kantoja kerrotaan
 olevan useita kymmeniä pari kilometriä
 ylempänä joikalaakossa Naamajoen itäpuo-
 lella Korholan mailla. Talvisen tytär Osa
 Korhonen kertoi niistä muutamista kaitel-
 taessa löydetyn savastian paloja, tummah-
 koja ja koristelemattomia, mikäli hän muis-
 ta. Orian muistane paremmin hänen
 vanhempi veljensä, nyt professori Anni
 Korhonen, joka joikasena kaitelut suo-
 ritti.

Lapin kantoiksi kutsutaan kuoppia

on pohjoisessa yleisesti Suomenmaa - teos-
kin luettelee mita' 'Uvajärveltä' useita
paikoista.

Oulussa 10. 8. 50.

Erko Sarasmaa

Valokuvat E. Sarasmon tarkk. kertomukseen
10.8.50.

1) Uraani, Nioka kl, Niemela H.
Ison lapinkanta, kairamassa rehtori
V. Jantvainen. (= prof. II:c)

2) - - - - -
Lapinkanta orakuopan reunassa,
pohjalta nesi, (= prof. II:b)

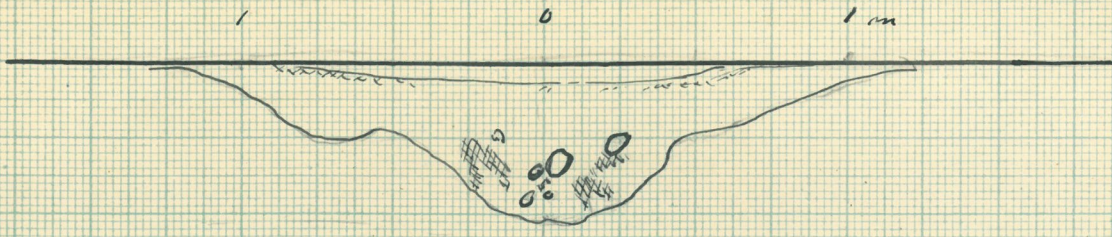
3) - - - - -
Neurostosus lounaasta, tie tyh, jonka
kankaalla näkyvästä osasta n. 100 m elen-
jäin löytyi kouruvalta.
Kankaan reuna on lapinkanta-alueita.
(= kartta I:c)

Valok. E. Sarasmo, 4.5.50.

I

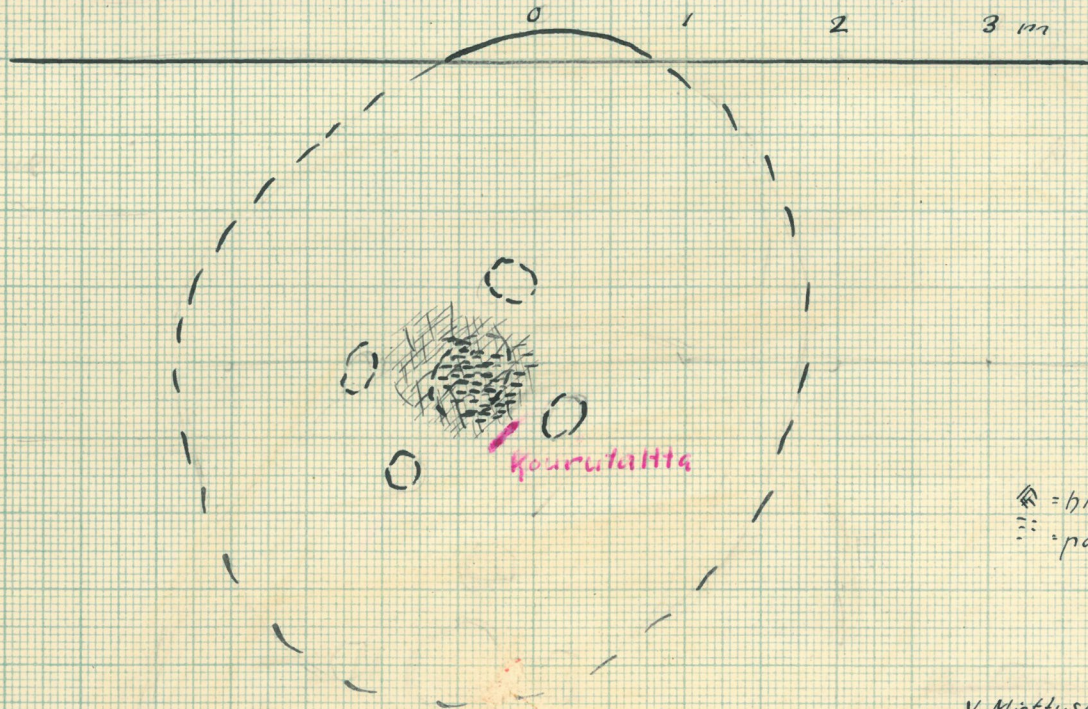
Utajärvi, Niska kyl. Rantaforhola.

a)

E. Sarasmo
5.5.50.

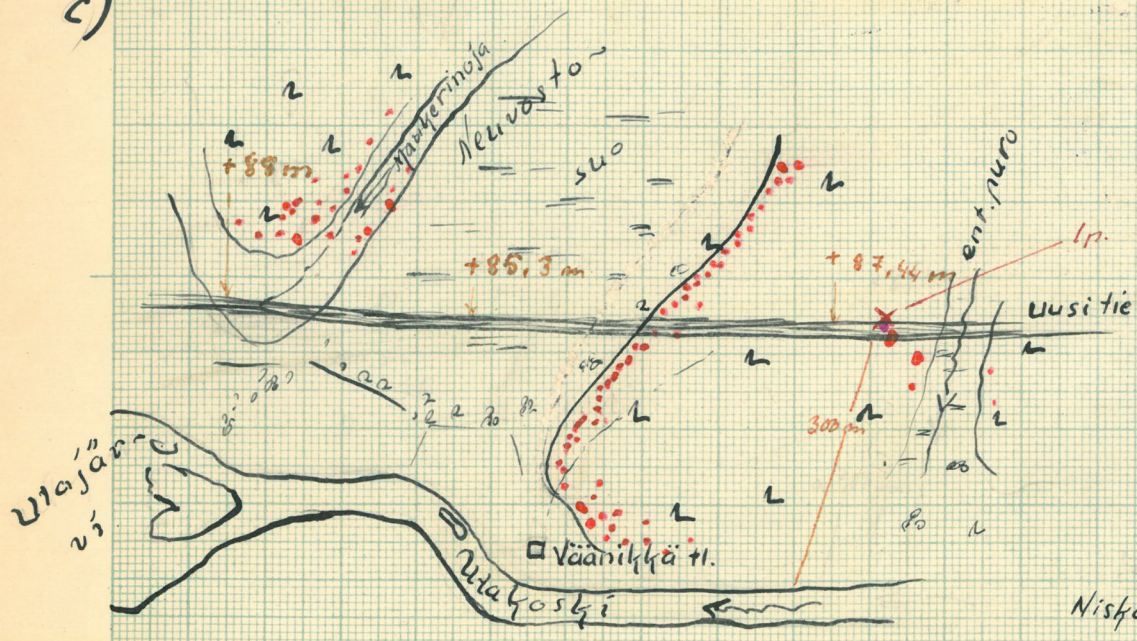
b)

hilla
palomaa

V. Miettusen muf.

c)

Karttahaikmottelu
Niskan lapinhauta-alueesta

E. Sarasmo 5.5.50.
OY WULF A/B No 106 1/2

Liittyy: E. Sarasmo tark. kert. 10.8.50.

II

Utajärvi, Niska kyl.

E. Sarasmo, 5.5.50.

